

elmondása és megvalósítani akarása kötelez minket. Nem a Bokor hát reményem végső alapja, hanem a jóhír és a lelkiismeret szavának hatalma. A Bokorban élve és hozzá ragaszkodva, végső hitem alapja mégsem egy mai névvel megcímzett közösség, hanem mindazon emberek múltból jövő és a jövőbe tartó sora, akik ilyen vagy olyan neveken, szeretetre épülő cselekvési normákban és értelmi megismerésük mindenkorai töredékességében éltek és fogják élni evangéliumi hitüket. Elfogult vagyok, mert a Bokor életem része és mégis, az elmondottak alapján megkérdem tőletek: ki vádol engem elfogultsággal? Reménykedem, mert tudom, hogy a történelem kohójában megszülető dolgokhoz képest kisiskolás kézimunka minden, írásztalnál kiagyalt tervezet. Nem mi írtuk az evangéliumot, nem mi eszeltük ki közösségeinket. Magatartási normáinkat a hűség diktálta. Én nem akartam lelkigyakorlatra menni, nem akartam kisközösséget szervezni. Matematikus akartam lenni és nem teológus. Gondtalan vallási életet szerettem volna élni kemény, hasztalannak látszó viták helyett. Ha mindez mégis volt és van, és a lelkiismeretem nem vádol bűnről, akkor azt kell mondanom: élni fog az egyház, mert minden válságos helyzetben lesznek olyan tagjai és csoportjai, akik elindulnak majd azokon az utakon, amelyeken egyébként nem kívánnának menni. Egyszerűen azért, mert a szeretet nem tesz lehetővé a városból kifelé vivő utakat. Minden kudarc ellenére bízom abban, hogy hazai hivatalos egyházunk egyszer megállapítja: érte voltunk és nem ellene. Ha megérti, azt is tudni fogja, hogy a kisközösségek hálózatát élni kell hagyni. Nem harcolni kell ellene, hanem együttműködni vele. A plébánia segítse a kisközösségeket és akkor a kisközösségek is tudják majd segíteni a plébániát. Tekintsük korunkat átmeneti, kísérleti kornak. Azok a struktúrák maradjanak fenn, amelyek életképesebbek. Születési folyamatnak, a kisközösségek hálózatai létrejöttének vagyunk a tanúi. Még nem tudjuk, mivé lesz, ami létrejött, de becsüljük a munkát és a hűséget, igyekezzünk megérteni és elfogadni egymást. Marcel Légaut-nak a nehéz helyzetekre érvényes megállapításával fejezem be mondanivalómat: „Csatlakozom azokhoz a keresztényekhez, akik szenvednek és türelmetlenkednek az egyház miatt. De ezt a türelmetlenséget és szenvedést türelemmel és humorral kell elviselnünk.”

1990.

SCHANDA BEÁTA

BESZÉLGETÉS DRÉGELY VÁRÁNAK TÖVÉBEN

„Az életben a dolgoknak rendben kell lenniük...” - tartja szinte életmottóként „Márton” helyett Imre, „az orosz pap”. Nyugodt, mosolygós, sőt időnként nagyokat

nevet. Ha valakivel vagy valamivel nem ért egyet, akkor sem kiabál, hanem leginkább hallgat és teszi a dolgát. Az ő véleménye mindenki számára jól tudható: szeretni kell, szolgálni kell, jót kell tenni, meg kell próbálni szót érteni. Ilyen egyszerű - egy hiteles élet receptje.

- *Olyannak ismerlek, mint aki nagyon jól érzi magát „civil”, „laikus” környezetben, pedig „pap vagy te mindörökké...”*, a nagyoroszi plébános.

Nem érzek kettősséget, nem hiszek egy kettéosztott, papokra és nem-papokra felosztott emberiségben. Nem végzem másként papi feladataimat, mint közösségi vagy egyszerűen emberi feladataimat. Nagyon veszélyesnek tartom, hogy sok pap rettenetesen félti a „papi identitását”, valamiféle felsőbbrendűséget feltételez önmagáról, és ehhez körömszakadtáig ragaszkodik.

Én, ha bárhol, bármilyen körben visszasságot érzek, bizony elhatárolódom tőle. Ugyanakkor nem keresem szánt szándékkal a konfliktusokat, igyekszem mindenben a jót is észrevenni. Ezt a paptársaim, sőt az előjáróim is tudják rólam. Elfogadnak, vagy legalábbis elviselnek. Voltam olyan helyzetben, hogy az egyik falum hívei panaszra mentek a püspökhöz, mert, hogy „bulányista a plébánosuk”. A püspök csak annyit mondott nekik, hogy „ha jól végzi a dolgát, semmi közöm hozzá, hogy kik a barátai”. Maradtam a faluban, és idővel onnan többen bekapcsolódtak a kisközösségi mozgalmamba.

- *Milyen környezetből indultál?*

Budai, pontosabban városmajori gyerek voltam, amolyan szegény középosztálybeli. Anyám családja elszegényedett kisnemesi család, apai nagyapám gazdatiszt volt. Édesapám tisztviselőként dolgozott egy bankban. Az első világháború legelején hadifogságba esett, egészen Vlagyivosztokig keveredett és csak a 20-as évek elején jutott haza. De hazajutott! Keresztapám egy gyermektelen jogászember volt, kúriai bíró Pesten. Építtetett egy szép rózsadombi házat, és az emeletét nekünk adta. Ketten voltunk testvérek az öcsémmel. Édesanyámat katolikus hitben nevelték, édesapám buzgó református volt, de azért rendszeresen járt velünk szentmisére. Szépen éltek, jól megértették egymást. Édesapám jellemes-gerinces ember volt. Fájt neki, hogy első misémen református lévén ő nem áldozhatott. Aztán évekké később - és egyáltalán nem az én rábeszélésemre! - katolizált, és a falumba jött elsőáldozásra.

A Rákócziánumba, az Érseki Katolikus Gimnáziumba íratlak. Itt javarészt papok („világi papok”) tanítottak, részben volt szerzetesek. Mivel mindig nagyon

szerettem és igényeltem a pontos szabályokat, az tetszett, ha a dolgok „rendben” zajlanak, így aztán nagyon megkedveltem a matematikát. Úgy gondoltam, tanár leszek, matematikatanár. S ha már tanár, akkor pap is. Ezt láttam magam körül, ezt tartottam természetesnek. Osztályfőnököm és matematikatanárom Schwarz-Eggenhoffer Artúr volt, akit nagyon becsültem.

- Érdekes ez a mély vonzódásodhoz a renchez.

Igen. Lakásomon, íróasztalomon ugyan nem nagyon látszik, sőt!... De ennek a külső rendetlenségnek is alighanem éppen az az oka, hogy folyton keresem az optimális, ideális (talán utópisztikus) megoldást, így aztán valahogy „sok szék között a pad alá esem” e vonatkozásban. Meg aztán idővel sem győzöm olyan „igazi” rendnek a megteremtését, aminőt szeretnék, hát marad a rendetlenség. A rend iránti vonzalmam abban mutatkozik, hogy mindig szerettem, ha pontosan előírják, mit és hogyan kell tenni; ha az életnek szabályos keretei vannak.

Ezért szeretem például a liturgiát is: vezérfonalat ad. Hogy pap lettem, abban ennek volt a legtöbb szerepe. Persze a szabályok nem önmagukért vannak, s nem a szabályok betartása vagy betartatása a csúcscél!

Gyakran jut eszembe Jézus megkeresztelkedésének jelenete. „János igyekezett visszatartani őt: Nekem van szükségem a te keresztségedre, mondta, és te jössz énhez? Jézus így felelt: Hagyd el ezt most! Úgy illik, hogy teljesítsük mindazt, ami méltányos. Erre odaengedte” (Mt 3,14-15). Jánosnak teljesen igaza van, és Jézus válasza világosan érzékelteti ezt; mintha azt mondaná: igazad van, de csináljuk szokásosan; itt most az a dolgok rendje, így akarja az Isten, hogy te meríted be az embereket.

- Ehhez képest elég sok rendetlenséget okozott a Te életedben is a háború!

Bizony ez így igaz. '44 tavaszán korán véget ért a tanév és mi egész nyáron a kunmadarasi repülőteret építettük: 17 évesen. Októberben még elkezdtek a nyolcadik osztályt, de a hónap végén véget is ért a tanítás. Általános mozgósítás volt, s vittek bennünket Budaörsre, a Kamaraerdőbe lövészárkot ásni. December 23-án nem osztották ki a lapátokat, és nagy kavarodás volt a vezetők körében. Azután elindítottak bennünket a városon keresztül, s elgyalogoltunk egészen Pilisborosjenőig. Öt percnnyire mentünk el az otthonunktól, de én, a rendes, nem léptem ki a sorból, főleg azért nem, mert a holminkat egy szekéren hozták utánunk, s ha megszököm, az biztosan elvész. Azután december 24-én, a továbbvonuláskor egy társammal mégiscsak beugrottunk egy szalmakazal mögé:

megszöktünk, aztán „beszöktünk” a városba - utolsó pillanatban: az ostromgyűrű percekben belül bezárult mögöttünk -, és estére hazagyalogoltunk.

1945. január 30-án, ebédidőben jöttek be hozzánk először az oroszok. Ezek rendes emberek voltak; amikor ebéddel kínáltuk őket, keresztvetéssel telepedtek asztalhoz. De nem sokkal utánuk mások is érkeztek, akik kivezényelték az udvarra a 16 és 60 év közötti férfiakat. Édesapámmal együtt vittek el bennünket. Igen sokan voltunk; hol szesepincében, hol lóistállóban éjszakáztunk, s végül a váci fegyházban kötöttünk ki. Ekkorra megtudtuk, hogy a frontról jóval nagyobb hadifogolylétszámot jelentettek Moszkvának, mint amennyi a valóság volt, így aztán „fel kellett tölteni” a keretet: ilyen (pót)hadifoglyok lettünk. A legkellemetlenebb - talán furcsán hangzik, s jelzi, hogy ez azért nem volt olyan vészes hadifogság - az volt, hogy a napirend a moszkvai időhöz igazodott: hajnalok hajnalán, vaksötétben keltünk... Vácott nagy volt a zsúfoltság, sok százan voltunk. S emiatt előbb 18 embert, majd pedig 11-et elengedtek. Édesapámmal együtt bekerültünk ebbe a második csoportba! Gyalog, szekéren, a Duna jegén átkelve, de végül is hazajutottunk - megint!

Május elsején - nem akármilyen fél éves szünet után - folytatódott a tanév és (ügymond) leérettségiztünk.

Ősszel már a papi szeminárium növendéke voltam Esztergomban, s mire befejeztem teológiai tanulmányaimat, alaposan megváltozott körülöttünk a világ. Szó sem lehetett arról, hogy egyetemre menjek és paptanár legyek.

- Maradt tehát a papi szolgálat, melyhez azóta, mintegy fél évszázada hűséges vagy.

1952-ben szenteltek fel, s persze én is káplánként kezdtem működésemet. De kezdettől fogva zavart, hogy a dolgok nem úgy mennek, mint ahogyan szerintem azoknak menniük kellett volna. Más tartottam eszményinek, evangéliumoknak, mint amit megvalósulni láttam. Nem lázadoztam, de nagyon kerestem. Arra vágytam, hogy ahogyan régen a pogányok tengeréből kiemelkedtek a keresztények „szigetei”, úgy ma a megkereszteltek tengeréből emelkedjenek ki az igaziak; álmodoztam egy, a hitet komolyan vevő és élő „katolikus szektáról”.

Első helyemen, Szécsényben rövid ideig Havasy Gyuszi (később sokak Gyuszi bácsija) volt a káplántársam. Onnan került börtönbe, ahol egy ízben meg is látogattam őt. Nagyon hálás volt érte.

Az ő révén kerültem később a Bokorba is, és neki köszönhetem, hogy előbb találkoztam Bulányival, mint a hírével. Ezt a körülményt nagyon fontosnak tartom, mert ellenkező esetben egyáltalán nem biztos, hogy nem lettek volna olyan előítéleteim, fenntartásaim,

amelyek nagyon sok jószándékú paptársamat is mind a mai napig távol tartják tőle.

1973 őszén volt egy nagyon súlyos autóbalesetem, amiből maradandó testi sérülések nélkül és meglepően gyorsan felgyógyultam. Ezt egyértelműen jelzésnek fogtam fel: az Úristen még akar tőlem valamit. A következő nyáron egy ízben találkoztam Havasy Gyuszival, aki szöjt, hogy lesz nála valami papi találkozó, ahol olyasmiről lesz szó, ami talán érdekel. Érdekelt, elmentem. A találkozót, ma azt mondanám, lelkigyakorlatot Bulányi György vezette, és a téma a jézusi célkitűzések megvalósításának szociológiai vonatkozásai voltak. Óriási „ahá”-élményem volt ez a néhány nap: igen, ez az, ezt kerestem, ez kell nekem! A felismerést tett követte: kisközösségbe kerültem, mégpedig a „Vegyesbe”, papok és nem-papok együtt, egyenrangúan alkottunk közösséget, mely máig él. (Sajnos az arányok mára eltolódtak: az egyedüli pap vagyok benne, már csak tőlem „vegyes”.) Azóta is mindig „civillel” vagyok közösségben.

- *A faluban is inkább kedves nagyapának tartanak téged, mint távolságtartó plébános úrnak.*

Igen, az iskolaigazgatótól kezdve a polgármesteren keresztül az egész faluban szinte mindenki Imre bácsinak szólít, esetleg Imre testvérnek. A „plébános úr” megszólítást még csak elfogadom. De kezdettől kértem - Jézusra hivatkozva -, hogy ne szólítsanak atyának! Akikkel személyes kapcsolatban voltam, azok eddig is tegeztek, kortól függetlenül. De amikor elmúltam 70 éves, nyilvánosan kértem, hogy mindenki tegezzen.

- *Aki hozzád betér, nagyon gyakran a számítógép mellett talál. Sok-sok kiadvány (köztük lapunk, az „Érted Vagyok”, Bulányi György Szent Pál teológiájáról írt könyvsorozata és a falusi hírijság is) a Te gépedről kerül a nyomdába. Vonz a számítógép?*

Igen, nagyon. Őszintén élvezem - néha túlságosan is! -, mert itt is szabályok vannak, a dolgok előírászerűen, rendben mennek (amíg nem kap vírust a gépem!). Szeretem, ahogy a tördelés során az oldalak kialakulnak, az elképzelések fekete-fehéren papírra nyomódnak. Különösebb képzelőtehetségem vagy jó ízlésem ugyan nincsen, de azért rendezett oldalakat össze tudok állítani. Már megint a rend!

Jól tudom, hogy bár ez nem látványos munka, de azért valakinek ezt is meg kell csinálnia. Apró fogaskerék vagyok az írók és az olvasók között; de tudom, hogy nélkülözhetetlen fogaskerék.

- *Az elmúlt évek során komoly építkezés zajlott a plébániádon. Miért vágta bele?*

Rájöttem, hogyha nem tatarozunk, az épület a fejemre dől. S ha már tatarozni kell, akkor fejlesszünk is: legyen korszerűbb a ház! Nekem sem mindegy, hogy hol lakom, s kínáljon jobb körülményeket az évről évre itt lelkigyakorlatozó vagy egyszerűen csak pihenő testvéreknek.

- *Tizenhat éve szolgálsz Nagyorosziban, s plébániád ajtaja valóban mindig nyitva volt a lelkigyakorlatozók előtt. A résztvevők ugyan mindig hálásak voltak érte, de Te bizony időnként „szorultál” miatta.*

1983 tavaszán kerültem ide. Ebben az évben a nyár elején kapta meg Lékai bíboros a listát az Állami Egyháziügyi Hivaltaltól, hogy hol lesznek Bokor-szervezésű lelkigyakorlatok, s a hozzá tartozó felszólítást, hogy ezeket akadályozza meg. Hivatott Esztergomba, s számonkérte, hogy ki adott engedélyt ezekre a lelkigyakorlatokra. Csak a Jóistenre hivatkozhattam. De rögtön hozzátettem, hogy amennyiben szükséges, máris írásban kérek tőle engedélyt. Mondanom sem kell, hogy azonnal közölte, nem fogja megadni; sőt, megfenyegetett, hogy ha megtartjuk a lelkigyakorlatokat, akkor elhelyez. Hazajöttem, és itthonról írtam a bíborosnak, hogy lelkigyakorlat igenis lesz, mert nem utasítom ki a barátaimat a plébániáról, ha azok itt akarnak imádkozni, beszélgetni.

Egyáltalán nem volt ez „hősiesség” a részemről. Itt jön elő élesben az, hogy „ez a dolgok rendje”, ezt egyszerűen nem lehet másképpen csinálni. Egyik kedvenc történetem a szentek életéből Szent Perpétua esete: Kivégzése előtt apja a börtönben rá akarta beszélni, mondja azt, hogy nem keresztény. Ő rámutatott a sarokban álló korsóra: „Lehet erről azt mondani, hogy nem korsó?”... Ami tény, az tény, aminek az ember lelkiismerete szerint meg kell történnie, annak meg kell történnie, akkor is, ha kellemetlen.

Megtartottuk a lelkigyakorlatot és megérkezett a dispozió: áthelyezés Etesre. S jóllehet alapvetően szelíd ember vagyok, de ekkora disznóság láttán megmakacsoltam magamat, s két, „hasonló cipőben járó” paptestvéremmel együtt fellebbeztünk, leveleztünk... Végül elaludt az ügy; ma is itt vagyok, s a plébánia ma is várja a lelkigyakorlatozókat.

- *Papi működésednek melyek az örömei és melyek a nehézségei?*

Az örömet, a biztatást főleg a fiatalok jelentik. Tanítok hittant is. Ha akad jelentkező, tartunk esküvőt is. Azután az elsőáldozások, bérnálások. De a legtöbb igény temetésre szól - sajnos!

A kisgyerekek már fárasztanak, nekik nem szívesen tartok hittant, ezt már inkább a segítőkire hagyom, akikkel viszont felnőtt csoporttalálkozókon vagyunk együtt, s beszéljük meg az átadandó üzenetet. Két falumban is a helybeli polgármester (pontosabban: az egyikben most már ex-polgármester) tartja az igeliturgiát azokon a vasárnapokon, amikor nincsen szentmise. (Négy falum van, nem jutok el minden hétvégén mindenhova.) Velük is rendszeresek a külön találkozók.

Az emberekkel kapcsolatos feladatokat szeretem, de például az egyházközségi adminisztrációt egyáltalán nem. Mondhatnád, hogy ez is rend-teremtés lenne. Valóban szerettem is, amíg „ember-léptékű”, áttekinthető volt és csak annyi, amennyi igazán hasznos és szükséges. De mára olyan bonyolulttá lett, hogy szükségképpen berzenkedem, mert ez a rend nem szolgál tulajdonképpen senkit és semmit: öncélú.

Egyre csak erősödik bennem a meggyőződés, hogy Jézus nem akart papokat! Az egész egyházon egy nagy összeomlás segítene. Az egyház a maga közel 2000 éves történelmét mindig a mindenkor hatalmi struktúrával kötött szövetségben vészelte át, s a lényegét réges-rég elhagyta. Most is mesterséges cölöpökkel támasztgatjuk a keretet, ahelyett, hogy az evangéliumra, a laikusokban is megszólaló Szentlélekre figyelnénk. Mert ahol figyelünk, ott él az egyház, él a közösség!

- Hogyan telnek napjaid? Mivel tudod megőrizni ezt a rugalmasságot, amely szinte kortalanná tesz?

Reggel fél hat körül kelek. A plébánosi és közösségi kötelezettségek, valamint a számítógépes munkák töltik ki a napomat. Az iskolában szűkében vannak a némettanárnak, megkértek, hogy segítsék, így németet is tanítok. Táblázatba foglalom a hét feladatait: miséket, hittanokat, temetéseket, közösségi programokat, lelki beszélgetéseket, látogatásokat, elcsendesedésre szánt időt, számítógépes feladatokat stb.

Televíziót ugyan kaptam az egyházmegyétől videóval, hitoktatási célra, de néha napokig nem kapcsolom be; az olvasásra is kevés időm van - sajnos. Sokat és szívesen vagyok együtt emberekkel. Számítok a segítségükre, és ők - úgy tűnik - örömmel dolgoznak velem. Amíg szükség van rám, bizonyára erőt ad hozzá az Isten. Eszem ágában sincs nyugdíjas öregúrrá válni!

- Nem is tudunk olyannak elképzelni! Köszönjük derűs lényedet és kitartó munkádat.

Nagyoroszi, 1999.

FALFIRKA!!!

PRÓBÁLD ELMAGYARÁZNI EGY VONALNAK, HOGY MI A GÖMB!

(Erzsébet-híd, budai hídfő alatt - olvasható volt 2008-ig?)

A SZAMÁRFÜL A LEGEGYSZERŰBB ORIGAMI.

(Padfirka, BME Ch.max előadóterem, 2004.)

EDDIG JÓ... - MONDTA A ZUHANÓ OPTIMISTA A MÁSODIK EMELETNÉL.

(ismeretlen)

AZ ÉLET A FÖLDÖN CSUDA DRÁGA DOLOG, DE LEGALÁBB TARTALMAZ ÉVENTE EGY INGYENES NAP KÖRÜLI UTAZÁST.

(sokfelől, angol)

HA AZ ISKOLA AZ ÉLETRE NEVEL, AKKOR NEM FÉLEK A HALÁLTÓL.

(Egry J. u-i iskola oldalán, 2002.)

AKI HISZ A TELEPÁTIÁBAN, EMELJE FEL A KEZEMET!

(A hajdani 'Lipót', főépület, azaz 'a sárga-ház', I. emeleti táblácska, -Ideg- Elmeosztály, 1995. körül?)

EGY VERSET NEM KÍVÜLRŐL KELL MEGTANULNI, HANEM BELÜLRŐL.

(Magyar irodalom, középiskolás szöveggyűjteményből)

MIÉRT NEM OLVASNI SOHA AZ ÚJSÁGOKBAN: "JÓSNÓ NYERTE A LOTTÓNYEREMÉNYT!"?

(ismeretlen)

OLYAN VILÁGBAN ÉLÜNK, AMELYBEN A LIMONÁDÉ MESTERSÉGES AROMÁKAT TARTALMAZ, ELLENBEN A BÚTORÁPOLÓ SZEREK VALÓDI CITROMOT.

(Alfred E. Neuman)

JÉZUS MEGVÁLTOZTATHATJA AZ ÉLETEDET! AKAROD MENTENI A VÁLTOZÁSOKAT? (Y/N)

(Egy képernyő-graffiti, 2000. körül)

X-X-X-X